

АНОТАЦІЯ

Куліда О. О. Педагогічна рефлексія як спосіб моделювання особистісного самовизначення майбутнього бакалавра права. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні педагогічні науки. – Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, 2021.

Зміст анотації. У роботі представлено аналіз науково-теоретичних концепцій та підходів до вивчення проблеми педагогічної рефлексії як способу моделювання особистісного самовизначення майбутніх фахівців права, розкрито сутність педагогічної рефлексії як способу освітньої діяльності викладачів і здобувачів вищої освіти та окреслено роль, шляхи і перспективи розвитку педагогічної рефлексії у формуванні особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права у процесі фахової підготовки.

Визначено наукову новизну та теоретичну значущість наукової праці, які полягають у тому, що:

Уперше: визначено педагогічну рефлексію як базову професійно важливу якість особистісного самовизначення майбутнього фахівця права, що постає здатністю до певного виду метадіяльності, пов'язаної з концептуальним моделюванням ідей, принципів, підходів продуктивного процесу формування особистісного самовизначення здобувачів; встановлено потенціал педагогічної рефлексії як способу перетворення неявних припущень, латентних чинників впливу на процес особистісного самовизначення майбутніх фахівців в явний предмет дослідження і конструктивної діяльності; розкрито роль педагогічної рефлексії у забезпеченні ефективних організаційних умов професійної підготовки майбутніх бакалаврів права; сформовано та обгрунтовано теоретичну модель використання педагогічної рефлексії у формуванні особистісного

самовизначення майбутніх бакалаврів права рефлексивними процедурами розвитку навичок soft skills.

Розширено уявлення про педагогічну рефлексію як складову процесу особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права; про роль педагогічної рефлексії у спрямуванні мислення здобувачів на усвідомлення способів формування власних (індивідуальних) зусиль у розумінні принципів особистісного самовизначення та фіксації рівнів його зростання; про розвиток загальних та професійних компетентностей та навичок soft skills.

Дістали подальшого розвитку: концептуальні засади та наукові підходи щодо проблеми педагогічної рефлексії як способу моделювання особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права; контекстуально та міждисциплінарно доповнено характеристику професійної підготовки майбутніх фахівців права та теоретико-методичні засади їх активного фахового навчання.

Отримані в дисертаційному дослідженні результати апробовано та впроваджено в освітньо-професійний процес. Провідні положення роботи стали основою надрукованих науково-методичних матеріалів: «Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Історія та теорія вищої юридичної освіти (правова педагогіка) для здобувачів вищої освіти 081 «Право»; «Методичні рекомендації щодо змісту та організації поточного і підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Римське приватне право» (для здобувачів вищої освіти 081 «Право»); «Основи ораторського мистецтва юриста: навчально-методичний посібник-практикум (галузь знань 08 Право, спеціальність 081 «Право»; «Робочий зошит «Основи ораторського мистецтва»; «Основи ораторського мистецтва: навчально-методичний посібник», що підсилило забезпечення якості освітньо-професійної підготовки та педагогічного моделювання.

Структурно-логічна послідовність дослідження уможливила системне обґрунтування зазначених теоретичних положень: у першому розділі «Особистісне самовизначення майбутнього фахівця права у професійній

підготовці» визначено концептуальні засади дослідження особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права, потенціал педагогічної рефлексії як способу моделювання самовдосконалення і саморозвитку майбутнього фахівця права та надано контекстуальну характеристику цьому процесу через формування умінь та рефлексивних навичок; у другому розділі «Педагогічна рефлексія у моделюванні цілей, змісту та організаційних формувань особистісного самовизначення майбутнього бакалавра права (на прикладі ОПП 081 «Право»)» окреслено певну систему моделювання особистісного самовизначення майбутніх фахівців права, в якій визначено роль педагогічної рефлексії в орієнтації цілей та мотивів навчання особистісного самовизначення, у світоглядно-ціннісному оновленні змісту освітньо-професійної програми, в організації суб'єкт-суб'єктних відносин та розвиток навичок soft skills.

В дисертаційному дослідженні виокремлено комплекс організаційних умов, що забезпечують успішність підготовки майбутніх бакалаврів права щодо формування особистісного самовизначення з використанням педагогічної рефлексії як способу моделювання, а саме: 1) орієнтація цілей та мотивів щодо використання педагогічної рефлексії як способу моделювання особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права; 2) оновлення змісту фахової підготовки майбутніх фахівців права щодо використання педагогічної рефлексії як способу моделювання особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права в контексті ОПП 081 «Право»; 3) створення цілісної системи постійної фахової підготовки щодо використання педагогічної рефлексії як способу моделювання особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права; 4) розвиток навичок soft skills в майбутніх фахівців права щодо використання педагогічної рефлексії як способу моделювання особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права в ОПП 081 «Право».

У ході дослідження обґрунтовано та розроблено теоретичну модель використання педагогічної рефлексії у формуванні особистісного

самовизначення майбутніх бакалаврів права у процесі професійної підготовки, яка складається із чотирьох блоків, що розкривають специфіку зазначеного дослідження та є цілеспрямованою та цілісною, що розкриває мету, завдання, зміст, принципи, організаційні умови, форми й методи підготовки майбутніх фахівців права й включає такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивно-оцінний.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у розширенні «арсеналу» можливостей методологічних, світоглядних, аксіологічних, соціальних регуляторів особистісно орієнтованої освіти через експлікацію ідей, прагнень, ініціатив, заходів, що зумовлюють культурно-цивілізаційні принципи і форми процесу професійної підготовки фахівців, зокрема особистісного самовизначення майбутніх бакалаврів права. Аналіз ефективних засобів та методів педагогічної рефлексії може стати основою оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців через використання педагогічної рефлексії у проектуванні в освітньо-професійних і освітньо-наукових програмах цілей, структури, змісту, ефективних організаційно-управлінських умов навчання, викладання та забезпечення якості культурного розвитку суб'єктів освіти.

Ключові слова: бакалавр права, моделювання, навички soft skills, особистісне самовизначення, освітньо-професійна програма, педагогічна рефлексія, професійна підготовка.

Список публікацій здобувача в яких опубліковані наукові результати дисертації

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації:

1. Куліда О.О., Професійне самовизначення майбутніх фахівців права: історико-педагогічна рефлексія. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*, 2019. Т. 2 (6). С. 240 - 250.
2. Куліда О.О., Педагогічні умови формування професійної позиції майбутніх юристів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти.

Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій «Інноваційна педагогіка», 2020. С. 139 - 144.

3. Куліда О.О., Професійна рефлексія як складова саморозвитку особистості майбутнього юриста. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 2017. Т. № 5(4). С. 100 - 111.

4. Волкова. В.А., Куліда О.О., Шляхи підвищення естетичної культури майбутніх вихователів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького*, Серія: Педагогіка, 2017. №(2(17)). С. 93 - 99.

5. Oksana Kulida. The pedagogical reflection in the modeling of the purposes of the professional preparation of the future specialists. *Научный журнал Университета Польши Ченстохов*, 2020. Т. № 38, 1-1. С. 159 - 165.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження:

1. Куліда О.О., Формування екологічної свідомості у студентів правознавців при вивченні курсу «Екологічне право». *Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практик: матеріали XII Міжнародної Інтернет-конференції. (21-23 січня 2020р. Мелітополь)*, 2020. С. 156-157.

2. Троїцька Т.С., Куліда О.О., Методологічні контури аксіологізації вищої освіти: комунікативно-діалогічний вектор. *Сучасні соціокультурні практики: компетентнісно-аксіологічний аспект: всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 10-літтю кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін (29 – 30 березня 2018р. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка)*, 2018. С. 169 – 174.

3. Куліда О.О., Формування громадської культури майбутніх юристів у процесі професійної підготовки. *Гуманітарний простір наук: досвід та перспективи : матеріали XXVI Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції (02 березня 2020 р. Переяслав-Хмельницький)*, 2020. С. 132 - 136.

4. Куліда О.О., Legal Pedagogy as a Discipline for the Preparation of Bachelors of Legal Specialties. *Актуальні питання науки : матеріали I*

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (30 квітня 2020 р. Бердянськ), 2020. С. 67-70.

5. Троїцька О.М., Куліда О.О., The dialogical imperatives of oratory in the professional preparation of the bachelor of law. *Проблеми та досягнення сучасних наукових досліджень: міжнародної науково-практичної конференції. (30 листопада - 1 грудня 2020 р. Одеса), 2020. С. 68-71.*

6. Куліда О.О., Самовизначеність особистості майбутнього фахівця: мовна і діалогічна компетентність. *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному полікультурному суспільстві: міжнародна науково-практична конференція. (27-28 вересня 2018. Мелітополь), 2018. С. 54-56.*

7. Куліда О.О., Формирование морально-этических и профессиональных качеств будущих юристов в процессе профессиональной подготовки. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії: матеріали XXII Міжнародної науково-практичної Інтернет – конференції Гуманітарний простір наук: досвід та перспективи. (30 квітня 2019р. Переяслав-Хмельницький), 2019. С. 54-56.*

8. Куліда О.О., Роль професійного саморозвитку для успішної професійної діяльності юриста. *Наука 3 тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: міжнародної науково-практичної інтернет конференції. (25-26 квітня 2019 р. Бердянськ), 2019. С. 50-52.*

9. Куліда О.О., Ключові компетенції в професійній підготовці майбутніх юристів у закладах вищої освіти. *Гуманітарний простір наук: досвід та перспективи: матеріали XXII Міжнародної науково-практичної Інтернет – конференції. (07 жовтня 2019 р. Переяслав- Хмельницький), 2019. С. 137-142.*

10. Куліда О.О., Самоосвітня компетентність як умова якісної професійної підготовки бакалаврів права. *Гуманітарний простір наук: досвід та перспективи: збірник матеріалів XXII міжнародної науково-практичної Інтернет – конференції. (30 квітня 2019 р. Переяслав-Хмельницький), 2019. С. 155-159.*

11. Тараненко Галина, Куліда Оксана., Дискурсивна складова професійного саморозвитку майбутнього фахівця в умовах мінливості соціокультурного простору. *Дискус в умовах мінливості соціокультурного простору : всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю до 95-річчя Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. (20-21 квітня 2018р. Мелітополь), 2018. С. 169-171.*

12. Куліда О.О., Етичне виховання в системі професійної підготовки майбутніх юристів. *Наукове сьогодні: Теоретико-прикладні дослідження та перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. (17 травня 2019 р. Мелітополь), 2019. С. 167-169.*

13. Куліда О.О., Роль професійного саморозвитку для успішної професійної діяльності юриста. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет –конференції. (25-26 квітня 2019 р. Бердянськ), 2019. С. 50-51.*

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Навчально-методичний посібник- практикум (галузь знань 08 Право, спеціальність 081 «Право»): «Основи ораторського мистецтва юриста» / Уклад: Гапотій В.Д., Куліда О.О., Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. - С. 118

2. Навчально-методичний посібник (галузь знань 08 Право, спеціальність 081 «Право»). Робочий зошит «Основи ораторського мистецтва» / Уклад: Гапотій В.Д., Куліда О.О., Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. - С. 90

3. Навчально-методичний посібник (галузь знань 08 Право, спеціальність 081 «Право»). «Основи ораторського мистецтва» / Уклад: Гапотій В.Д., Куліда О.О., Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – С.170

4. Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Історія та теорія вищої юридичної освіти (правова педагогіка)» Для здобувачів вищої

освіти 081« Право» / Уклад: Куліда О.О., Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2020. – С.36

5. Методичні рекомендації щодо змісту та організації поточного і підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Римське приватне право». Для здобувачів вищої освіти 081 «Право» / Уклад: Куліда О.О., Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, 2020. - С. 63

6. Методичні рекомендації щодо змісту та організації поточного і підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Основи ораторського мистецтва». Для здобувачів вищої освіти 081 «Право» / Уклад: Куліда О.О., Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, 2020. - С. 67

ABSTRACT

Kulida O.O. The pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination of the future bachelor of law. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 – Educational, Pedagogical Sciences. – Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Melitopol, 2021.

Abstract content. The analysis of the scientific and theoretical concepts and the approaches to the study of the problem of the pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination of the future specialists of law has been presented in the work; the essence of the pedagogical reflection as the way of the educational activity of the teachers and the competitors of higher education has been revealed and the role, the ways and the prospects of the development of the pedagogical reflection in the formation of the personal self-determination of the future bachelors of law in the process of professional preparation have been outlined

The scientific novelty and the theoretical significance of the scientific work have been determined, which consist in the fact that:

Firstly, the pedagogical reflection has been determined as the basic professionally important quality of the personal self-determination of the future specialist of law, which appears as the ability to the certain type of purpose activity related to the conceptual modeling of the ideas, the principles, the approaches of productive process of the formation of personal self-determination of the competitors; the potential of the pedagogical reflection as the way of the transformation of the implicit assumptions, the latent factors of the impact on the process of the personal self-determination of the future specialists into the clear subject of the research and the constructive activity have been installed; the role of the pedagogical reflection in the providing of the effective organizational conditions of the professional preparation of the future bachelors of law has been revealed; the theoretical model of the use of the pedagogical reflection in the formation of the personal self - determination of the future lawyers by the reflexive procedures of the development of soft skills has been formed and grounded.

The idea of the pedagogical reflection as a component of the process of the personal self-determination of the future bachelors of law, about the role of the pedagogical reflection in the directing of the thinking of competitors on the understand of the ways of the formation of their own (individual) efforts in understanding of the principles of the personal self-determination and the fixation of the levels of its growth, on the development of the general and the professional competencies and soft skills have been widened.

The conceptual principles and the scientific approaches as for the problem of the pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination of the future bachelors of law *have been received further development*; the characteristic of the professional preparation of the future specialists of law and the theoretical and methodical principles of their active professional preparation has been supplemented contextually and interdisciplinary.

The obtained results in the dissertation research have been tested and implemented in the educational and professional process. The leading provisions of the work has become the basis of the published scientific and methodical materials: "Methodical recommendations for independent work on the course "History and theory of higher legal education (legal pedagogy) for competitors of higher education of 081 "Law"; "Methodical recommendations as for the content and the organization of current and final control of knowledge of competitors of higher education in the discipline "Roman private law" (for competitors of higher education of 081 "Law")"; "Bases of oratory: teaching-methodical manual-practicum (field of knowledge of 08 Law, specialty of 081 "Law"; "Workbook "Bases of oratory"; "Bases of oratory: teaching-methodical manual", which have strengthened the providing of the quality of the educational-professional preparation and the pedagogical modeling.

The structural and logical sequence of the research has enabled the systematic grounding of these theoretical provisions: the conceptual bases of the research of the personal self-determination of the future bachelors of law, the potential of pedagogical reflexion as the way of the modeling of self-determination and self-development of the future specialist of law have been determined in the first section "The personal self-determination of the future specialists of law in the professional preparation" and the conceptual characterization of this process through the formation of skills and reflexive skills has been given; the certain system of the modeling of the personal self-determination of the future specialists of law has been outlined in the second section "The pedagogical reflection in the modeling of the purpose, the content and the organizational formation of the personal self-determination of the future bachelor of law (on the example of EPP of 081 "Law")", where the role of the pedagogical reflection in the orientation of the purposes and the motives of the teaching of self-determination, in the worldview-value renewal of the content of the educational-professional program, in the organization of subject-subject relations and development of soft skills has been determined.

The complex of the organizational conditions has been singled out in the dissertation research that provides the progress of the preparation of the future bachelors of law as for the formation of the pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination, namely: 1) the orientation of the purposes and motives as for the formation of the pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination of the future bachelors of law; 2) the renewal of the content of professional preparation of the future bachelors of law as for the formation of the pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination in the context of EPP of 081 "Law"; 3) the creation of the integral system of the constant professional preparation as for the use of the pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination of the future bachelors of law; 4) the development of soft skills in the future specialists of law as for the use of the pedagogical reflection as the way of the modeling of the personal self-determination of the future bachelors of law in EPP of 081 "Law".

The theoretical model of the use of the pedagogical reflection in the formation of the personal self-determination of the future lawyers in the process of the professional preparation has been grounded and developed in the course of the research, which consists of four blocks that disclose the specifics of this research and it is purposeful and integral which disclose the purpose, tasks, content, principles, organizational conditions, forms and methods of the preparation of the future specialists in law and it includes the following components: value-motivational, cognitive, operational-activity and reflexive-evaluative.

The practical meaning of the dissertation research is to expand the «arsenal» of the possibility of methodological, ideological, axiological, social regulators of the personality-oriented education through the explication of the ideas, the desire, initiatives, measures that determine the cultural and civilizational principles and forms of the process of the professional preparation of the future bachelor of law, including the personal self-determination of the future bachelors of law. The analysis of the effective tools and the methods of the pedagogical reflection can become the

basis of the optimization of the process of the professional preparation of the future specialists through the use of the pedagogical reflection in the design of the educational and professional and educational-scientific programs purposes, the structure, the content, the effective organizational and administrative conditions of the teaching and providing of quality of the cultural development of the subjects of education.

Key words: bachelor of law, modeling, soft skills, personal self-determination, educational-professional program, pedagogical reflection, professional preparation.

LIST OF APPLICATIONS on THE TOPIC OF THE DISSERTATION

Scientific works in which the main results of the dissertation are published:

1. Kulida O.O. Professional self-determination of future specialists of law: historical and pedagogical reflection. *Higher education in Ukraine in the context of integration into the European educational space*, 2019. Vol. 2 (6). P. 240 - 250.

2. Kulida O.O. Pedagogical conditions of the formation of the professional position of future lawyers in the process of professional preparation in the institutions of higher education. *Black Sea Research Institute of Economics and Innovation "Innovative Pedagogy"*, 2020. P. 139 - 144.

3. Kulida O.O. Professional reflection as the component of self-development of the future lawyer's personality. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 2017, Vol. 5 (4). P. 100 - 111.

4. Volkova V.A., Kulida O.O. The ways of the improvement of the aesthetic culture of future educators. *Scientific Bulletin of Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University*, 2017. Vol. 2 (17)). P. 93 – 99.

5. Oksana Kulida. The pedagogical reflection in the modeling of the purposes of the professional preparation of the future specialists. *Scientific Journal of the University of Czestochowa*, 2020, Vol. 38. P. 159 - 165.

Scientific works that certify the approbation of the dissertation materials

1. Kulida O.O. Formation of ecological consciousness in students-legists during study of the course "Ecological Law". *Social and environmental technologies: current issues of theory and practice: materials of the XII International Internet Conferenc. (21-23, 2020. Melitopol), 2020. P. 156-157.*

2. Troitska T.S., Kulida O.O. Methodological contours of axiologization of higher education: communicative-dialogical vector. *Modern socio-cultural practices: competence-axiological aspect: All-Ukrainian scientific-practical conference dedicated to the 10th anniversary of the Department of Cultural Studies and Methods of Teaching Cultural disciplines, Poltava. (29-30 March 2018. Poltava: PNPV named after V.G. Korolenko), 2018. P. 169 -174.*

3. Kulida O.O. The formation of public culture of future lawyers in the process of the professional preparation. *Humanities space of sciences: experience and perspectives: materials of the XXVI International scientific-practical Internet conference. (2 March 2020, Pereiaslav-Khmelnytskyi), 2020. P. 132 - 136.*

4. Kulida O.O. Legal Pedagogy as a Discipline for the Preparation of Bachelors of Legal Specialties. *Actual questions of science: materials of the First International Scientific and Practical Internet Conference. (30 April 2020. Berdiansk), 2020. P. 67-70.*

5. Troitska O.M., Kulida O.O. The dialogical imperatives of oratory in the professional preparation of the bachelor of law. *Problems and achievements of modern scientific research: international scientific-practical conference. (30 November-1 December, 2020, Odessa), 2020. P.68-71.*

6. Kulida O.O. Self-determination of the personality of the future specialist: linguistic and dialogical competence. *Actual problems of functioning of language and literature in modern multicultural society: international scientific-practical conference. (27-28 September , 2018. Melitopol), 2018. P. 54-56.*

7. Kulida O.O. The formation of moral-ethical and professional qualities of future lawyers in the process of professional preparation. *Problems and prospects of*

the development of the modern science in Europe and Asia: materials of the XXII International scientific-practical Internet-conference Humanitarian space of sciences: experience and prospects. (30 April 2019, Pereiaslav-Khmelnytskyi), 2019. P.54-56.

8. Kulida O.O. The role of the professional self-development for the successful professional activity of a lawyer. *Science of the 3rd millennium: searches, problems, prospects of development: international scientific-practical Internet conference. (25-26 April 2019, Berdiansk), 2019. P. 50-52.*

9. Kulida O.O. The key competencies in the professional preparation of future lawyers in the institutions of higher education. *Humanities space of science: experience and prospects: materials of the XXII International scientific-practical Internet conference. (7 October 2019, Pereiaslav-Khmelnytskyi), 2019. P. 137-142.*

10. Kulida O.O. Self-educational competence as the condition of quality professional preparation of bachelors of law. *Humanities space of sciences: experience and perspectives: collection of materials of the XXII international scientific-practical Internet conference. (30 April 2019, Pereiaslav-Khmelnytskyi), 2019. P. 155-159.*

11. Taranenko Halina, Kulida Oksana. Discursive component of professional self-development of the future specialist in the conditions of variability of sociocultural space. *Discussion in the conditions of variability of socio-cultural space: all-Ukrainian scientific-practical conference with international participation dedicated to the 95th anniversary of Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University. (20-21 April 2018, Melitopol), 2018. P. 169-171.*

12. Kulida.O.O. The ethical education in the system of professional preparation of future lawyers. *Scientific present: Theoretical and applied research and prospects: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference. (17 May 2019, Melitopol), 2019. P. 167-169.*

13. Kulida O.O. The role of the professional self-development for the successful professional activity of a lawyer. *Science of the III millennium: searches,*

problems, prospects of development: materials of the III International scientific and practical Internet conference. (25-26 April 2019, Berdiansk), 2019. P. 50-51.

Educational and methodical work

1. Gapotiy V.D., Kulida O.O. Bases of oratory: teaching-methodical manual-practicum (field of knowledge of 08 Law, specialty of 081 Law). Melitopol: FOP Odnoroh T.V., 2018.- 118 p.

2. Gapotiy V.D., Kulida O.O. Workbook "Bases of oratory": teaching-methodical manual. Melitopol: FOP Odnoroh T.V., 2018.- 90 p.

3. Gapotiy D., Kulida O.O. Basis of oratory: teaching-methodical manual (field of knowledge of 08 Law, specialty of 081 Law). Melitopol: FOP Odnoroh T.V., 2019.- 170 p.

4. Kulida O.O. Methodical recommendations for independent work on the course "History and theory of higher legal education (legal pedagogy) for competitors of higher education of 081 Law. Melitopol ,2020.- 36 p.

5. Kulida O.O. Methodical recommendations as for the content and the organization of current and final control of knowledge of competitors of higher education in the discipline "Roman private law" (for competitors of higher education of 081 Law.). Melitopol , 2020.- 63 p.

6. Kulida O.O. Methodical recommendations as for the content and the organization of current and final control of knowledge of competitors of higher education in the discipline "Basis of oratory" (for competitors of higher education of 081 Law.). Melitopol , 2020.- 67 p.